РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Жасмин Попова, професор по международно право и международни отношения (право на Европейския съюз) в Института за държавата и правото при Българската Академия на науките,
член на научното жури за провеждане на конкурс за заемане на академичната длъжност "доцент" по Международно частно право в област на висше образование ш.3 Социални, стопански и правни науки, професионално направление ш. 3.6. Право, за нуждите на Института за държавата и правото при БАН, утвърдено със Заповед № РД-09-58 от 30.06.2014г. на Директора на ИДП при БАН

Уважаема госпожо Председател,
Уважаеми членове на научното жури,

В съответствие с нормативната уредба на Закона за развитие на академичния състав в Република България и актовете по неговото приложение, вкл. специфичните изисквания на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и звания и за заемане на академични длъжности в БАН, целта на настоящата рецензия е даде съвкупна оценка на научно-изследователската и учебно-преподавателската дейност на д-р Александър Корнезов като единствен участник в конкурса за заемане на академичната длъжност "доцент" за нуждите на Института за държавата и правото при БАН.

След обстойното представяне на д-р Корнезов от председателя на журито не считам за необходимо да излагам факти и обстоятелства, свързани с неговото професионално развитие и израстване, отразени коректно в представените автобиографични и служебни справки. Все пак не мога да не отбележа, че сме изправени пред един действително изключителен случай на повече от успешно съчетание на активна научноизследователска и преподавателка дейности с отговорно и качествено изпълнение на големите професионални отговорности и предизвикателства, присъщи на функциите на референдер в Съда на Европейския съюз в Люксембург. Резултатът от тази симбиоза е впечатляваща

висококачествена научна продукция, публикувана както в България, така и в най-престижните европейски и световни правни издания , и иновативна лекционна дейност в български (УНСС, СУ"Св.Климент Охридски") и в реномирани европейски университети (Кеймбриджския и Единбургски университети в ОК, Католическия университет в Лувен, Белгия, Варшавският университет).

Оценявам като много позитивен факт участието на кандидата като лектор в многобройни национални , международни и европейски конфренции, научни форуми и програми за обучение, сред които искам специално да откроя работата му в рамките на Националния институт за правосъдие, Българската асоциация за европейско право и в Международната организация по европейско право (FIDE). Като национален докладчик в последните 2 конгреса на FIDE и като член на Съвета на нейните директори, д-р Корнезов достойно представя Българската асоциация по европейско право в този най-авторитетен и престижен форум на европейските юристи.

В този контекст, позволете ми, уважаеми членове на журито, в качеството ми на дългогодишен колега на д-р Корнезов в Съда на ЕС и в ръководството на БАЕП, който има преки впечатления от научното му развитие и преподавателската му дейност от момента на защитата на докторската му дисертация през 2008г.(която имах удоволствието да рецензирам), да изразя дълбокото си удовлетворение от представената кандидатура - както по отношение на цялостната научно-изследователска продукция и в частност представения хабилитационен труд, така и по отношение на осъществяваната учебно-преподавателска дейност.

Очевидно обемът на рецензията не позволява обстоен анализ на монографията и на останалите научни трудове, с които д-р Корнезов участва в конкурса, поради което ще се ограничa до обобщен коментар на научната продукция, със стремеж за отбелязване на приносни елементи.

Преди всичко бих желала да отбележа подчертания и траен интерес на д-р Корнезов – още от първата му монография, посветена на преюдициалното производство пред Съда на ЕС - към актуални, сложни и проблемни теми на международното частно право и на правото на ЕС. Специфична характеристика на цялата научна продукция, включваща четири монографии и десетки научни статии и студии, е нейната практическа насоченост.

Авторът на тази продукция се отличава с доказани способности за самостоятелно аналитично мислене, сериозен критичен анализ, ясен и прецизен правен език, логично и обосновано дефиниране и отстояване на научни тези, формулиране

на предложения de lege ferenda. Всички тези качества се откриват и в представения хабилитационен труд и са необходимите предпоставки за неговия приносен характер.

Този труд е първото цялостно научно изследване в българската правна литература, посветено на важната и чувствителна тема за отговорността на държавата за нарушаване на правото на Европейския съюз и в този смисъл запълва една значителна празнота в академичните публикации в сферата на международното частно право и на правото на Съюза . Структурирана в три части и в обем от 596 стр.вкл. 3 приложениия и библиографска справка , монографията предлага интегрален и критичен анализ както на преките производства за установяване и санкциониране на неизпълнението от държава членка на задълженията й, произтичащи от Договорите (чл.258-260 ДФЕС), така и на косвените средства за защита срещу него. Първата част е посветена на състава на правонарушението и като своеобразно въведение в темата третира основополагащи конституционни въпроси на правото на ЕС : неговите източници, характерните белези на правонарушението, неговите субекти и пр. Въпросите на т.нар.”особени” състави на нарушението, които се анализират за пръв път в юридическата литература, представляват теоретичен принос на изследването. Приносни елементи, лично дело на кандидата, се съдържат и в изложението на втората част, посветено на прекия установителен иск по чл.258 и чл.289 ДФЕС – най-често използваното пряко производство в практиката на Съда на ЕС, особените производства – съдебни и несъдебни, както и специалното съдебно-изпълнително производство по чл.260 ДФЕС. Такива са например дефинирането и анализът на проблемите, възникващи при изчисляването на имуществените санкции, налагани от Съда на ЕС в производството по чл.260ДФЕС. Третата част на хабилитационния труд , посветена на алтернативните (косвени) средства за защита срещу нарушенията на правото на ЕС, извършени от държавите членки, дава повод на автора да изследва в пълнота и с критичен поглед цялата палитра на съществуващите правни средства за защита на частноправните субекти в производствата пред националните им юрисдикции и да изложи аргументи в подкрепа на формулираните от него тези и предложения. Особен практически интерес и приноси се съдържат в изложенията, посветени на принципа на служебното начало и приложението му в българския административен и граждански процес, предпоставките за ангажиране на извъндоговорната отговорност за вреди според Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) и несъответствието му с правото на ЕС, въпросите на

силата на пресъдено нещо на акт на национален съд, противоречащ на правото на ЕС, възможността за отмяна на влезли в сила национални съдебни актове, постановени в противоречие с правото на ЕС и др. Критикувайки аргументирано част от националната съдебна практика и действащо законодателство, авторът предлага разрешения за промяна de lege ferenda.

Особено достойнство на труда е широкото позоваване на актуалната практика на Съда на ЕС. Анализът на повече от 600 решения на съдебната институция на Съюза е източник на ценна информация относно еволюцията на юриспруденцията по същностни аспекти на разглежданата проблематика. Използваният от автора подход при подробното представяне на най-важните съдебни решения под формата на case studies илюстрира нагледно практическото приложение на изложените тези. Приложените съм монографията указатели (предметен, на цитираната съдебна практика и на цитираните нормативни актове) улесняват и подпомагат читателя.

В работата е използван значителен научен апарат. Монографията свидетелства, че авторът е отлично запознат с най-новите развития на правната доктрина по всички актуални проблеми на прилагането на правото на ЕС и на МЧП. Към труда е приложена внушителна библиографска справка, както на български език, така и на други езици на Съюза.

В настоящата рецензия не е възможно, а и не е необходимо подробното представяне на цялостната научна продукция, с която кандидатът участва в конкурса. Списъкът на публикациите след защитата на докторската дисертация достатъчно убедително свидетелства за широкия кръг теми и проблеми, предмет на неговите научни изследвания, обединени от няколко основни характеристики : актуалност, теоретическа значимост, юридическа сложност и практическа важност. Само за илюстрация ще спомена някои от основните третирани теми, извън тези на преюдициалното запитване, което продължава да бъде във фокуса на д-р Корнезов : пространството на свобода, сигурност и правосъдие (статията "The EU Area of Freedom,Security and Justice in the Light of EU Accession to the ECHR "), борбата срещу тероризма в практиката на Съда на ЕС(статиите "Достъпът до правосъдие на лица и организации, предполагаемо свързани с тероризма" и "Борбата с тероризма и Съдът на Европейските общности"), европейската система за съдебни способи за защита (статиите " Подаване на жалба срещу държавата до Европейската комисия " и "Locus standi of Private Parties in Actions for Annulment") и пр.

Без съмнение процесуалното право на Съюза е сред централните теми на автора, който изготвя и първият в България хорариум за учебен курс по тази проблематика , чието преподаване предизвиква заслужено голям интерес. Сред научните публикации по тази тема, съдържащи приносни моменти , бил отбелязала статията "Res Judicata of National Judgments Incompatible with EU Law :Tme for a Major Rethink"

Специално място в научните интереси на д-р Корнезов заема също необятната и динамично развиваща се материя на европейското гражданство и на основните права и свободи в различни нейни аспекти, които са предмет на 3 студии, две от които публикувани като национални доклади в сборниците от XXV и XXVI Конгреси на FIDE ("Union Citizenship Development, Impact and Challendes" и "Protection of Fundamental Rights Post- Lisbon: The Interaction between the EU Charter of Fundamental Rights, The European Convention on Human Rights and National Constitutions" . Тези изследвания – освен теоретични приноси, съдържат и обстоен анализ на националната административна и съдебна практика по прилагането на Хартата на основните права и нормите относно европейското гражданство в България. В този контекст особен научно-приложен интерес представлява студията с реторичното заглавие „Has EU Citizenchip reached Bulgaria? „ която в рамките на 48 стр.изследва – от една страна - съответствието на българското законодателство , транспониращо основните директиви в материята на европейското гражданство (директива 2004/38/ЕС, 93/109/ЕС и 94/80/ЕС), с правото на ЕС , а от друга – съдебната практика на различните български юрисдикции(вкл. практиката на КС) в материята . Авторът успява да идентифицира и обоснове редица несъответствия и противоречия в националната съдебна практика, свързани с тълкуването и прилагането както на относими разпоредби от първичното право (чл.20 1 21 ДФЕС), така и на текстове от производното право (горепосочените директиви). Неговият анализ на тълкуването и прилагането на понятието „обществен ред” като основание за ограничаване на свободата на движение и пребиваване на гражданите на ЕС и членовете на техните семейства показва трудностите – и понякога – несполуките на българския съд при разграничаването и прилагането на относимите към казусите норми на Конституцията, протокол № 4 от ЕКПЧ и директива 2004/38 . Прегледът на националната съдебна практика позволява на автора да направи обоснован извод и за случаи на проблематично прилагане на правото на Съюза при т.нар. „изцяло вътрешни ситуации”, както и за трудности при разграничаване на приложното поле на чл.20 и 21 ДФЕС от това на

директива 2004/38, както и на обхвата на прилагане на относими разпоредби от ЕКПЧ и правото на ЕС.

Една от последните публикации на д-р Корнезов в тазгодишния априлски брой на European Law Review е посветена на коментар на едно дългоочаквано от доктрината и практиката решение на Съда на ЕС, което за пръв път дава определение на понятието”подзаконов акт”, съдържащо се в чл.263, §4 ДФЕС без да бъде легално дефинирано ("Shaping the New Architecture of the EU System of Judicial Remedies : Comment on *Inuit").* На базата на анализ на разсъжденията на Съда в решението му по делото Inuit (C-583/11 P) авторът представя вижданията си относно изграждането и действието на една нова архитектура на системата от съдебни средства за защита на частноправните субекти в правото на ЕС, като обосновава извода, че нововъведенията в Договора от Лисабон (промяната на чл.263, § 4 ДФЕС и новата разпоредба на чл.19, §1 ДЕС) запълват празнотата в предхождащата ги правна уредба , като правят системата от съдебни средства за защита завършена.

Заслужава да се отбележи, че изследването на отделни проблеми на правото на ЕС за д-р Корнезов не е самоцел, а винаги е свързано със стремежа за съдействие за успешното му прилагане в България – независимо дали се третира преюдициалното запитване, европейското гражданство, системата на правна закрила в ЕС, борбата срещу тероризма и пр. , то винаги е съпроводено с критичен и конструктивен анализ на практиката на българските административни и съдебни органи по приложението му и затова е особено важно както за българските граждани като цяло, така и в частност за практикуващите юристи – прокурори, съдии, адвокати. Показателен пример в тази насока е монографията "Общностното право в българската съдебна практика" , което е първото у нас аналитично изследване на българската юриспруденция в първите 2 години на членство в ЕС.

Методиката на изследването , която откриваме както в хабилитационния труд, така и в другите научни публикации на д-р Корнезов включва сравнителноправния, нормативния, телеологическия и системния подход. Стилът на авторът е достъпен, текстовете – интересно и прегледно представени.

Въз основа на гореизложеното и като имам предвид нормативно определените критерии и показатели за заемане на академичната длъжност "доцент", си позволявам да формулирам следното заключение:

Кандидатурата на д-р Александър Корнезов отговаря напълно на условията и изискванията, предвидени в чл.29 от Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и в чл.70 (3) от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и звания и за заемане на академични длъжности в Института за държавата и правото при БАН за заемане на академичната длъжност "доцент".

Преценявайки съвкупно успешната преподавателска дейност, покриваща различни дисциплини в областта на международното частно право и правото на ЕС, включваща разработването на нови лекционни курсове и въвеждаща нови интерактивни методи на преподаване, активното участие в магистърски и обучителни програми, изнасянето на лекции в реномирани чужди университети, отговорната работа със студенти като съдия в Central and Eastern European Moot Court Competition, както и значителната по обем и с висока научно-приложна стойност изследователка дейност-множество научни публикации, вкл. четири монографии, посветени на актуални и практически значими теми и съдържащи редица научни приноси – лично дело на автора, многобройните участия с доклади в национални и международни научни форуми, в качеството ми на член на научното жури по чл.29а от ЗРАСРБ, давам ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА на кандидатурата на д-р Александър Корнезов за заемането на академичната длъжност "доцент" по международно частно право за нуждите на Института за държавата и правото при БАН и с дълбоко убеждение предлагам на научното жури да вземе единодушно решение, с което да предложи на НС на ИДП-БАН да избере д-р Александър Корнезов за доцент.

София, 25 август 2012г.